







Petr Stančík
ZASVĚCENÍ TEMNOTOU







Petr Stančík
ZASVĚCENÍ TEMNOTOU





© Petr Stančík, 2024
Illustration © Štěpán Jiráček, 2024
© Druhé město — Martin Reiner, 2024

ISBN 978-80-7227-906-7



Kapitola 1 CHŘESTÍCÍ ŘETĚZ PŘÍČIN A NÁSLEDKŮ

*My chceme jen dobro. Proto je dobro jen to, co chceme my.
(Příručka praktického popeláře)*

Řidič varovně zacloumal rukojetí zvonce, protože Planeta přeběhla Národní třídu těsně před nozdrami koníka táhnoucího vůz tramvaje po kolejích. Ulice byla poloprázdná. Cyklisté se sem odvažovali jen málokdy, protože vozovka byla pořád plná střepů z vymláčených skleněných obkladů brutalistické budovy Nové scény. Musela to být pořádná morda, tlaková vlna srazila ze střechy starého Národního divadla obě bronzová trojspreží. Zatímco levé se po dopadu roztránilo na kusy, to pravé se zabodlo kopyty hluboko do asfaltu a bohyně Vítězství už ve vozu nestála, ale trčela z něj vodorovně do vzduchu nad koňskými zadky.

Zasmrdělo to, jak nějaký šikula kolem profrčel v prdlavém motocyklu, který měl v postranním vozíku místo spolujezdce zabudovaný kotel na dřevoplyn. Střepy mu nevadily, protože měl pneumatiky nikoliv nafouknuté vzduchem, ale vycpané konopnou koudelí.

Opřený o stín na zdi stál mladý muž s tváří starce. Nebo snad stařec s tělem mladíka? Na pahýlu pod levým kolenem měl místo své nohy přidělanou nohu od klavíru, dole pojízdnou na kolečku, čímž působil poněkud neskutečně. Jako nějaká mytologická bytost *dva v jednom* – třeba kentaur, Abraxas nebo pták Noh, napadlo Planetu. Od blátivé louže o kus dál na chodníku se k němu táhly zasychající šlépěje jedné podrážky hned vedle klikaté stopy kolečka.





„Krasavo, dej mi lásku,“ řekl tiše, když ho mījela. „Nebo aspoň kus chleba,“ dodal rychle, když viděl její soucitný úsměv. „Bojoval jsem za lidstvo celou Hodinovou válku. Dali mi pušku a řekli, jdi na ně, tak jsem šel. Jenže ta puška byla chytrá, chytřejší než já, střelila mě do nohy tak přesně, že mi ji museli uříznout. Nohu nemám, práci nemám, zato mám hlad, hladu mám na rozdávání, ale nikdo ho nechce.“

Opatrně se rozhlédla do stran, nahoru i dolů, pak vytáhla z kabelky vařenou bramboru zabalenou do ubrousku a podala ji žebrákovi. Hltavě ji polykal, až se mu tváře nadouvaly, pak se ale sousto zadržlo v hltanu a nechtělo se hnout tam ani zpátky, žebrák pouličil oči a pumpoval celým tělem, přitom rudnul a oči mu skelnatěly. Planeta ho odlepila od zdi, stoupla si za něj a otevřenou pěstí ho vši silou pětkrát praštila mezi lopatky. Brambora se konečně hnula – půl vyletělo ven a půl sjelo do jícnu. Piánonohý muž se přestal dusit. „Vidíš, tou svou dobrotou jsi mě málem zabila,“ vyrážel ze sebe mezi lapáním po dechu. „A bitím jsi mi zase zachránila život. Dobro se mění ve zlo a zlo zase v dobro, pořád to kmitá plus mínus, nikdy nevíš předem, jak se to zvrtně.“

Planetě se to nelíbilo. „Jenže já chci dělat jen dobro.“

„Proč? Z morálních důvodů?“

Chvilí nad tím přemýšlela. „Na morální důvody dlabu. Chci dělat dobro, protože zlo mi nedělá dobře. Být dobrý nebo zlý přece není záležitost morálky, ale vkusu. Morálka je jen návod, jak dobro od zla rozeznat. Třeba Desatero přikázání nebo Zlaté pravidlo.“

Žebrák se zatvářil, jako by nosem vdechl mouchu. „Takže podle příručky – zabít člověka je co?“

„Zlé,“ odpověděla bez váhání.



„Aha. A zachránit lidský život?“

„Dobré.“

„A co kdyby někdo utopil von Neumanna jako chlapečka ještě dřív, než vynalezl elektronický počítač? Jedna vražda by zachránila sedm miliard lidí. A co kdyby někdo jiný topícího se chlapečka von Neumanna vytáhl z vody? Jedna záchrana by sedm miliard lidí potopila.“

„Přece mi dobro a zlo nemůže být jedno,“ Planeta se dostávala do ráže. „Než obojetník, to už budu radši padouch.“

Žebrák poklekl na živou nohu, ze země sebral vyražený kus brambory, odfoukl špínu, obratně se vyhnul Planetě, která se mu ji pokusila vyrazit z ruky, vložil do úst a labužnický polkl. „Teď chutná mnohem líp než předtím.“

„Čuně!“

„Totiž tady v tom přeludném světě nemůže být nic čistě dobré ani zlé. Ať uděláš, co chceš, v donekonečna svištícím řetězu příčin a následků to rozežere chaos. Protože pravým a jediným bohem světa hmoty je Entropie, která nakonec celý vesmír zamrazí do pekla věčné jednotejnosti.“

Planeta měla najednou pocit, že slyší slova, která už hrozně dávno zapomněla. „A co s tím mám dělat?“

„Můžeš se povznést. Nechat ve světě hmoty jen tělo, svého ducha však vrátit do astrálních plání, odkud sem při tvém početí zabřednul. Astrál je na rozdíl od tady toho světa skutečný a v něm je skutečné i dobro a zlo, plynoucí z tvých rozhodnutí. A teď už radši běž, přeče víc dobře, že žebrota je špatná.“

Právě když odcházela, slunce zakryl mrak a všechny barvy se zploštily do škály šedi. Ze zatáčky od nábřeží





se vyřítíl popelářský vůz, řidič smykem zabrzdil u chodníku, vzadu ze stupátek seskočili dva popeláři, popadli žebřáka, a než se vzpamatoval, pověsili ho za opasek na hák vyklápěče popelnic, ten ho zvedl a obrátil vzhůru nohama, opasek se vyhákl a žebřák zmizel v útrobách nástavby, bzučení lísu zadusilo výkřik. Popeláři plavně vyskočili na stupačky, jeden hvízdal na řidiče, motor zaburácel a auto se rozplynulo v oblaku prachu. Planetě popeláři nevěnovali jediný pohled. Mrak ze slunce odplul a svět zase pokryly barvy. Celé se to odbylo během několika úderů srdce.

Planeta věděla, že nemůže žebřákoví nijak pomoci. Kdyby se ho zastala, popadli by ji popeláři taky. Nikdo netušil, co se s vysypanými lidmi dál děje, protože od popelářů se ještě žádný nevrátil, ale jistě nic roztomilého. Aby žebřákoví alespoň trochu ulevila v trápení, začala přemýšlet, zdali by ho mohla milovat.

Možná, kdyby neměl tolik vrásek... Jenže právě tím ji přitahoval. A kdyby tak nepáchl člověčinou... Ale to jí vzrušovalo. A samozřejmě, mít tak obě nohy... I když ta představa, jak do ní naráží fortepiáno...

Zastavila se před vchodem velkolepého novorenesančního paláce Akademie věd. Věděla, že původně to bylo sídlo Spořitelny české, z korunní římsy na ní dodnes shlíželo alegorické sousoší Čechie přijímající úspory lidu. Planeta se usmála, neboť si vybavila reklamní dvouverší, které ke sklonku devatenáctého století na zakázku spořitelny napsal sám kníže básníků Jaroslav Vrchlický:

*Když neumíš spořiti,
holé chodíš o řiti!*

Monumentální dubová vstupní vrata do budovy se před časem zadřela v pantech, takže v nich vyřízli



otvor a do něj zasadili koupelnové dveře šedesátky ze zažloutlé dřevotřísky. Planeta se protáhla úzkým otvorem, po zbytečně širokém schodišti vyšlapala do prvního patra a zaklepala na dveře s nápisem *Předsedo*. Zevnitř se ozvalo hlomozivé zaharašení, což si vyložila jako souhlas, a vstoupila dovnitř.

Pracovna už něco pamatovala, a to něco byly lepší časy. Ze stropu visel dvanáctiplamenný křišťálový lustr, původně pro svíčky, pak předělaný na plyn, na konci předminulého století elektrifikovaný, nyní se však kruh uzavřel – žárovky byly vyšroubovány a místo nich z objímek zase trčely voskové svíčky, hořela ovšem pouze jedna. Světlejší obdélníky na stěnách prozrazovaly místa, kde dříve stály skříně nebo visely obrazy.

Třebaže venku už vystrkovalo zelené růžky jaro, z tlustých zdí budovy akademie ještě nevysálala zima. Šéf Akademie Zouvan stál bokem u zdi a zahříval si buclaté ruce nad plotnou malých kamínek, vnořených dovnitř honosného mramorového krbu.

Oba měli na sobě stejné letní šaty, žluté s modrými puntíky, ale slušely jen Planetě. Zouvanovi zoufale nedařilo s barvou oblečení rezavá houština chlupů na krátkých nohách a sudovité hrudi. Zamžoural na Planetu přes brýle, ale nepoznal ji. Jednu čočku měl prasklou a střepy se v rámečku viklaly. „Vy jste kdo?“

„Planeta Bixi, osobo předsedo,“ zahlásila se předpisově, protože o Zouvanovi bylo známo, že trvá na genderově neutrálním oslovení. „Předvolalo jste si mě kvůli...“

„Už vím,“ umlčel ji gestem. „To je ta pravěká patálie.“ Přešel ke stolu, po chvíli přehrabování v hromadě papírů jeden vytáhl a začal z něj číst: „Doktoro Bixi veřejně hanobilo a tupilo můj objev, že výtvarné umění



vynalezly ženy, čehož důkazem jsou paleolitické jeskynní malby dlaní. A tak dále, podepsáno profesoro Sehnut.“ Zouvan hodil udání zpátky na stůl a zabodl pohled do zdi nad její hlavou. „Neusmívejte se! Uvědomujete si vůbec, že genderové zpátečnictví je závažný přečin?“

„Vy mě potrestáte?“ Planetě se začali po páteři plazit studení hadi. Jako vždycky, když se blížila nějaká pohroma.

Zouvan najednou místo přísného nasadil rozšafný tón: „My nikdy netrestáme, doktoro Brixí. Máme přece svobodu projevu. Potrestáte se samo. Odvoláte, omluvíte se, zveřejníte v odborném tisku něco náramně – jak říkáme my vzdělaní – progressiva progressivissima. A veřejně se zbičujete devíticásou kočkou nebo si strhnete nehet. Profesoro Sehnut vám odpustí, za čas se na všechno zapomene. Rozumíme si?“

Planeta by hrozně ráda rozuměla, ale nemohla, nikdy si nedokázala ubližovat. Měla s tím potíže už jako malá holka – kamarádky se chlubily, která si hůř pořezala zápěstí rezavou žiletkou nebo si opálila bříška prstů zapalovačem, jediná ona neměla co ukázat. Když jednou do školy nepřinesla domácí úkol ze sebepoškozování, učitelka jí domlouvala před celou třídou: „Ty se máš ráda, Planetko, a to se ti jednou škaredě vymstí! Sebetryznění nás odlišuje od zvířat. Nenávisť je hnací silou pokroku. Když se nenaučíš nenávidět sama sebe, nebudeš umět nenávidět ani zpátečníky, kontraprogresionáře, schvalovače popírání, popírače schvalování, dezinformátory a dezoláty!“

Nepoučila se, a tak teď slyšela samu sebe, jak říká: „Neodvolám, neomluvím se. Profesor Sehnut tu zhořadilost vymyslel jen proto, aby z Akademie vymámil





peníze na výpravu do ciziny. Víte vůbec, co tvrdí? Nejstarší malby v jeskyních jsou negativní otisky dlaní přiložených na skálu a obšříkaných hlinkou. To je fakt. Jenže podle Sehnuta se dá podle velikosti a tvaru určit, že ty dlaně byly ženské. To je samo o sobě pavěda a genderasismus. Ale i kdyby to nakrásně ženské ruce byly, jistě nepatřily autorovi. Jen si to představte: stojíte v temné jeskyni, v jedné ruce držíte hořící klacek, ve druhé misku s barvou, tak jak můžete položit svou dlaň na stěnu? Tu třetí?“

„Hořící větev přece mohlo to umělco držet v zubech,“ namítl Zouvan.

„Nemohl, přece tu barvu kolem dlaně vyprskával pusou. Já vám řeknu, jak to bylo doopravdy: Byl to chlap, zatáhl tam ženskou, nejdřív ji pomaloval a pak pomiloval, takhle to malíři dělají už třicet tisíc let. Osobo předsedo, já jsem historička a my vědci přece hledáme pravdu!“ Ani nevěděla, co to do ní vjelo.

Zouvan vytáhl z police knihu, zběžně prolistoval a nacpal ji do kamínek v krbu. Železná dvířka pak zabouchl tak prudce, až ze sopouchu negativně vysněžil oblak sazí.

„My vědectvo,“ opáčil ledově, „pravdu nehledáme, my už totiž pravdu máme. A podle té naší pravdy ohýbáme a tvarujeme okolní svět, přírodu i dějiny, aby bylo celé lidstvo šťastno. Dám vám kontrolní otázku: jmenujte tři věci, které byste si vzalo na opuštěný ostrov. Máte na to deset vteřin,“ začal odpočítávat na prstech.

Planeta si bleskově představila mořský příboj u nohou, obzor kolem dokola zahryznutý do vlastního ocasu a všelijakou havěť číhající v děrách na noc:

„Křesadlo, nůž a síť na ryby.“

„Všechno špatně!“ Zouvan smutně zavrtěl hlavou. „Jediná správná odpověď zní: zaprvé – příručku



Aktualizovaná genderová konkordance, zadruhé – duhovou vlajku, zatřetí – antikoncepci. Kdepak, doktoro Brixí, vy nejste šťastno, proto nemůžete nadále patřit mezi zaměstnanectvo Akademie věd. Sbalte si svoje tentononc a už se nevracejte.“

„Ale já teď řídím archeologický výzkum kaple Božího Těla a Krve na Karlově náměstí, jsme těsně před odkrytím základů, můžu to alespoň dodělat?“ zadoufala Planeta.

„Vykopávky za vás převezme někdo jiný. Zmizte mi z očí. A vůbec, do těch šatů mi hrozně táhne!“ Zouvan jí vystrčil na chodbu a zabouchl dveře před nosem.

Došla až k ohromné kruhové jámě vyhloubené přesně uprostřed Karlova náměstí. Výkop přerušil silnici i tramvajovou linku, vytrhané koleje ležely srovnané po stranách jámy. Právě tady před šesti staletými římský a český král Václav postavil gotickou kapli Božího Těla a Krve. Ta kaple byla doopravdy třetí Šalomounův chrám a Nové Město pražské kolem ní druhý Jeruzalém, vše připravené jako útočiště před blížící se apokalypsou. Jenže apokalypsa přišla jindy a jinak, než čekali, v podobě čtyř příšerných jezdců průmyslové revoluce – Páry, Elektřiny, Počítače a Robota. Kapli zbourali, protože překážela dopravě. Pod zemí se ale zachovaly základy chrámu a – jak Planeta doufala – možná i krypta. Výkop měl dobrých šestatřicet metrů v průměru a tři metry do hloubky, ze všech stran byl obehnaný hradbou z vlnitého plechu a ostnatého drátu proti zlodějům.

Planeta vstoupila dovnitř nenápadnými dvířky a po žebříku slezla na dno výkopu. Čtyři studenti historie tady opatrně odstraňovali zeminu archeologickými špachtlemi, pátý hlínu proséval sítem.



„Přišla jsem se rozloučit,“ oznámila jim Planeta.
„Předsedo Akademie Zouvan mě odvolal. Moc jsem se těšila na tu kryptu, ale nejspíš ji nikdy neuvidím.“

Už to věděli. Nikdo neodpověděl, ani se na ni nepodíval, všichni dál dělali, jako by nebyla.

„Rozumím, bojíte se,“ řekla Planeta. „Tak já jdu, hodně štěstí.“

„My se nebojíme, doktoro Brixí,“ řekla studentka se špachtlí v ruce. „My vás odsuzujeme jako všechny pokrokokazy.“



Kapitola 2 DĚDICTVÍ BARABSKÉHO KARTASE

*Každému občanovi zaručujeme úplnou vnitřní svobodu.
(Příručka praktického popeláře)*

Planeta se pak nevesele vrátila do svého skromného bytečku na Malé Straně, kde obětovala poslední zbytek předválečných zásob a po dlouhé době si zase uvařila pravou zrnkovou kávu. Pak si dala řídkou sprchu (měla štěstí, voda zrovna tekla, i když jen trochu), zalezla do postele a pořádně se na to neštěstí vyspala.

Druhý den obešla všechny instituce, kde by mohli zaměstnat jedinou historičku se zaměřením na vrcholný středověk, která v Praze přežila Hodinovou válku – všichni ostatní byli tehdy při mediivistické konferenci na téma „Nanebevzetí jako uhlíkově neutrální technologie dopravy ve středověké kultuře“ nanebevzetí implozí vakuové bomby, zatímco Planeta ležela doma s akademickou chřipkou. Nabízela se na Univerzitě Karlově, v Památkovém ústavu i v Národním muzeu, najednou ale nikde neměli volné místo. Zouvan je už stihl varovat potrubní poštou.

Někde ale pracovat musela, aby měla na živobytí. Šetřila si na bicykl, ale ten teď není důležitý. Napsala si seznam nejnutnějších výdajů a škrtila, co se dalo: Jíst může jen chleba, brambory a čočku, žádné maso. Bylinky si pěstovala sama v truhlíku za oknem.

Vodu pít musí, taky se mýt a prát, takže vodné a stočné. Naštěstí neplatí elektřinu, protože Hodinovou válku nepřežila žádná elektrárna. Ještě mýdlo, vatu, papír, svíčky, dřevo na vaření. Sečteno: bez výplaty jí úspory vydrží sotva na čtvrt roku.



Zkusila tedy ještě Kontrolní úřad dějin, Ústav experimentální historie a Ministerstvo minulosti. Marně. Nakonec z toho všeho odmítání byla tak vyplesklá, že ji málem přejela tramvaj, což jí vniklo nápad, aby se šla zeptat do Dopravního podniku. A tam konečně sehnala práci.

Ve stájích, které teď zabíraly většinu prosklené haly bývalého Masarykova nádraží. Takže teď koníkům, kteří se vraceli zpocení a strhaní po celodenním tahání těžkých železných vozů po kolejích na ulicích i dole v tunelech metra, hřebelcovala srst, sypala do žlabů seno, čistila kopyta a kydala hnůj.

V neděli bylo volno. Dlaně měla samý mozol, neumytelně smrděla koňským potem a zoufale potřebovala chlapa. Někdo zazvonil u dveří. Podívala se špehýrkou, stáli tam dva hodně staří lidé, na první pohled ona a on.

I když dnes kdokoliv nosil cokoliv, příchozí vyhlíželi dost nepatřičně. Ona měla na sobě černou kolovou sukni až na zem, přes ramena přehoz zdobený po stranách trásněmi zavázanými do uzlů, cop šedivých vlasů stočený na temeni do šroubovice ve tvaru obráceného trychtýře a kolem krku náhrdelník ze zlatých mincí.

On zase nízký černý klobouk se širokou krempou, černý kabát se šosy, na nohách červené kožené holínky vysoké až ke kolenům, dlouhé zatočené kníry a kolem nich na tváři vytetované různobarevné tečky.

„Co si přejete?“ zeptala se skrze dveře.

„Jsi Planeta Brixí? Neseme ti vzkaz od tvého dědečka,“ řekla stařena se zvláštním přízvukem.

„Já ale žádného dědu nemám.“

„Ale máš, každý člověk má nejmíň jednoho, většinou i dva,“ přidal se stařík.



„Oba už umřeli.“

„Tenhle teprve umírá. A chce tě před smrtí vidět. Bassumptpe longhur.“

„Bassumptpe longhur“, ta slova v ní otevřela zamčenou skříňku hluboko na dně paměti. Určitě je už slyšela, ale od koho a co vlastně znamenají? Pustila ty dva přes práh a uvařila jim bylinkový čaj.

„Bassumptpe longhur znamená česky zapomnětlivá veverka,“ řekl stařík a napil se čaje. „Tak ti říkal tvůj dědeček, když jsi byla malá holčička.“

„Co je to za jazyk?“

„Barabština.“

„Arabština?“

Stařec se zasmál do čaje, který právě pil, až to zabublalo: „Chraň bůh, barabština. Tvůj dědeček je Barab, my dva jsme Barabové, ty jsi taky Barabyně. Všichni Barabové na světě jsou děti dětí dětí arcilotra Barabáše, který byl odsouzený k smrti spolu s Ježíšem. Vladař Pilát dal tenkrát Jeruzalémským vybrat, koho z těch dvou o svátcích pustí na svobodu a koho ukřížuje, zástup se postavil za propuštění Barabáše, ponoukli jej k tomu velekněží. Od těch časů my, Barabášovi potomci, bloudíme širým světem. A protože nás světlo leká, nejrady pracujeme ve tmě – razíme tunely, kopeme studny a podzemní chodby. Jsme vlastně stavitelé katedrál naruby.“

„Podívej se mi do očí,“ promluvila stařena. „Vidíš, mám je žluté. Jako ty. Jedině my Barabové máme žluté oči, jinak žádný jiný národ na světě.“

To byla pravda. Kvůli žlutým duhovkám se Planetě spolužáci posmívali už od mateřské školy. Nikdy podobné u jiného neviděla, až teď.

„Kdo je můj dědeček?“



„Jmenuje se Mordgold a je to kartas, to znamená něco mezi čarodějem, věštcem a léčitelem. Duchovní prošlapávač cesty našeho kmene.“

„A kde ho najdu?“

„My tě tam odvedeme. Na, tohle si obleč,“ stařena vytáhla z kapsy sukně stejný vlněný přehoz, jaký měla sama na ramenou, rozložila ho na klíně a podala Planetě. Přehoz byl těžký a hřál jako živá ovce. Planeta si všimla, že každý uzel na třásních je jiný.

„Ty uzly mají nějaký význam?“ zeptala se.

„Všechno má nějaký význam. Tady ten třeba znamená, že už je nejvyšší čas jít.“

Venku už se stmívalo. Nešli daleko, jenom na Kampu. Provedli ji starým domem na nádvoří plné Barabů a Barabyň oblečených stejně jako ti dva, kteří ji sem přivedli. Na malém pódiu uprostřed, osvětleném papírovými lampióny, vyhrávala cikánská kapela a nad hromadou dřevěného uhlí se na rožni otáčel tučný beran. Muži i ženy, staří i mladí, všichni kouřili tabák z dlouhých hlíněných dýmek s víčky z děrovaného stříbra.

Její průvodci měli své dýmky zasunuté do holínek, teď je vytáhli a zapálili si taky. Paličky se míhaly nad cimbálem rozmazané jako kvantový oblak, z masa odkapával horký lůj, poryvy větru rozdmýchávaly na povrchu dřevěného uhlí řeřavé vlny.

„Dál už běž sama,“ řekla stařena, zapukala z dýmky a ukázala troubelí na opačný konec nádvoří, kde mizely za hranou kamenné schůdky. Planeta po nich sestoupila k úzkému molu na břehu Čertovky, kde kotvil štíhlý černý člun.

Kajuta zabírající celé podpalubí byla překvapivě rozlehlá, vysoký dřevěný strop podpírala dvojice